

El Programa Argó: l'orientació per l'ocupabilitat

El Programa Argó, que enguany ha desplegat la 15a edició, s'inicia el 2003-2004 per iniciativa de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Des del començament, l'objectiu del Programa ha estat facilitar el pas de l'alumnat de secundària a la universitat. Al mateix temps ha permès que el professorat de la universitat conegués com és i quines necessitats té l'alumnat d'educació secundària. En aquesta línia es concreta un objectiu general: estrènyer i enfortir els vincles de la UAB amb l'ensenyament secundari, apropant l'Autònoma a la secundària i la secundària a l'Autònoma, és a dir, ampliant el coneixement mutu entre ambdues etapes educatives. I tres objectius específics pel Programa Argó:

- 1) Donar suport als treballs de recerca de batxillerat a través dels assessoraments amb professorat universitari i de les estades d'estiu als Centres de Recerca.
- 2) Col·laborar en l'orientació personal i acadèmica de l'alumnat en l'etapa final del Batxillerat o els Cicles Formatius i a l'inici dels estudis universitaris a través d'activitats a les diferents facultats i/o departaments.
- 3) Oferir al professorat de secundària la possibilitat d'actualitzar coneixements i conèixer centres d'estudis, projectes i recerques que es fan a la UAB.

Per assolir aquests objectius actualment el Programa Argó duu a terme quatre activitats diferenciades: els assessoraments, les estades, el Premi Argó i activitats puntuals de formació d'alumnat i professorat de secundària. Els assessoraments al Treball de Recerca ofereixen a l'alumnat de secundària investigar sobre temes d'interès proposats pel professorat de la universitat segons les línies de recerca que existeixen a la UAB. Les estades consisteixen en 50 hores de pràctiques en un laboratori o departament de la universitat i estan adreçades a alumnat de batxillerat i de cicles formatius. El Premi Argó té la finalitat de reconèixer l'esforç de l'alumnat en l'aprenentatge i d'incrementar els vincles entre l'educació secundària i universitària. En el Premi competeixen treballs de recerca de tota Catalunya en diferents categories segons l'àrea de coneixement del treball tant de batxillerat com de cicles formatius.

A continuació us presentem els principals resultats d'un estudi que ha avaluat l'impacte que ha tingut el Programa Argó en aspectes relacionats amb la transició secundària-universitat, l'orientació i l'ocupabilitat a partir de l'alumnat que ha participat en les estades i els assessoraments, l'alumnat guanyador del Premi Argó per a treballs de recerca i projectes finals, els centres de secundària i el professorat de la Universitat Autònoma de Barcelona que ha col·laborat.

L'estudi adopta una metodologia mixta quantitativa i qualitativa amb un doble objectiu: en primer lloc, quantificar l'impacte que el Programa Argó ha tingut en les persones participants en termes d'orientació i ocupabilitat i, en segon lloc, aprofundir en els significats d'aquest impacte per a l'alumnat i el professorat participant. Es tracta d'un estudi descriptiu en el qual s'ha dissenyat un qüestionari per a la recollida de dades.

El Programa Argó estima que un total de 8.000 persones, entre alumnat i professorat de centres de secundària i universitat, han participat durant aquests 15 anys. S'ha enviat el qüestionari al total de la població d'estudi, rebent un 15% de respostes completes. Per tant, un total de 1.179 persones participants conformen la mostra del qüestionari.

Els principals resultats de l'estudi

1. Alumnat participant en estades o assessoraments

El perfil de la mostra analitzada que ha participat en el Programa, correspon majoritàriament a noies, de centres públics i de l'àrea d'influència de la UAB. Amb la intenció de veure la relació entre l'àmbit del batxillerat o cicle formatiu, el treball de recerca i els estudis posteriors s'ha demanat definir en cada etapa en quina àrea de coneixement es situen. Es pot observar la continuïtat entre els àmbits de coneixement per a cada etapa i és destacable que la majoria de participants corresponguin a l'àmbit de ciències.

En relació amb els aspectes en què el Programa Argó ha ajudat l'alumnat, destaca el de conèixer l'entorn professional i formatiu de la universitat i el de reflexionar sobre els interessos i la vocació professional, que són els objectius principals del Programa. Un aspecte que veiem que s'evidencia en menor mesura és el de l'autoconeixement de les fortaleses i les febleses. El suport rebut per desenvolupar el treball de recerca i les relacions socials establertes en aquesta experiència han estat també aspectes valorats.

Sobre les competències que han desenvolupat en el marc del Programa Argó, apareixen com a aspectes més valorats la capacitat de cercar i d'integrar nous coneixements i actituds i la capacitat d'anàlisi i síntesi, de tenir visions globals i d'aplicar els coneixements a la pràctica que estan relacionades amb les competències que afavoreixen l'ocupabilitat.

La meitat de l'alumnat participant considera que el Programa Argó els ha ajudat a l'hora de decidir els estudis superiors, mentre que l'altra meitat assegura que no els ha ajudat perquè ja havien pres la decisió anteriorment. Els factors que més han influït en la tria de la universitat han estat la descoberta del campus universitari, la de l'oferta de graus de la universitat i la de les línies de recerca.

El 80 % de l'alumnat puntua amb més d'un 7 el grau de satisfacció amb els estudis escollits. També, dels participants que han accedit al mercat laboral, el 76 % confirma la relació entre els estudis i el lloc de treball. El 78% de l'alumnat considera que l'experiència global de la participació al Programa Argó mereix una qualificació de notable o excel·lent.

2. Alumnat guanyador del Premi Argó

La mostra analitzada de l'alumnat guanyador es distribueix en una proporció paritària entre nois i noies, que majoritàriament venen de centres públics i de l'àrea d'influència de la UAB. L'alumnat explica l'experiència de rebre el Premi Argó en termes de la satisfacció produïda, el reconeixement que va suposar, l'orientació o l'augment d'autoestima.

Un terç dels premiats afirma que el Premi Argó els va influir en l'elecció dels estudis superiors i destaquen la motivació personal que va suposar, l'apropament a la universitat i a la recerca i, en alguns casos, un canvi en l'àmbit de coneixement.

En el cas de l'alumnat que ha contestat que el Premi va influir en la tria de la universitat, s'ha preguntat quins van ser els factors determinants, sent així la gratuïtat del primer any de matrícula i la descoberta del campus i les línies de recerca de la universitat.

3. Centres educatius participants

El perfil de la mostra analitzada de les persones responsables dels centres de secundària que han participat al Programa Argó correspon a professores, de centres públics i de l'àrea d'influència de la UAB.

Rebre orientació de persones especialistes en el tema de la recerca i fer treballs de qualitat són alguns dels avantatges que els centres troben en els assessoraments. Les estades, la possibilitat de fer pràctiques a la universitat i de fer el treball de camp en instal·lacions només disponibles a la universitat són altres motius per participar-hi. També s'esmenta l'accés a altres recursos com ara la informació, els coneixements, les experiències científiques, els nous ambients, el reconeixement i el prestigi.

La relació amb la universitat també és un dels motius per participar-hi, ja que el Programa Argó permet desenvolupar relacions entre el professorat dels centres educatius i el de la universitat i proporcionar a l'alumnat un primer contacte amb el món universitari. El professorat també fa referència a l'interès que desperten en l'alumnat els temes de recerca proposats pel Programa Argó, la millora en els recursos d'aprenentatge i la motivació de l'alumnat. Alguns centres valoren específicament l'apropament a les línies de recerca impulsades des de la universitat.

La percepció del professorat és que el Programa Argó ha afavorit el coneixement de la universitat i es destaca que la participació al Programa ajuda tant a l'alumnat com al professorat. Aquest descobriment de la universitat es produeix en la tutoria inicial dels assessoraments. L'experiència permet conèixer aspectes de les universitats com ara les línies de recerca, els projectes, les metodologies, l'estructura, els laboratoris i els horaris, entre d'altres. S'estableix també una relació directa entre el professorat dels centres educatius i el de la universitat. Altres respostes van més enllà i afirmen que s'ha utilitzat aquest coneixement per orientar la tasca dels centres «reforçant matèries que trobaran a la universitat» o avaluant quines són les competències que l'alumnat necessita per accedir a la universitat i si el seu alumnat les ha desenvolupat.

El 76 % del professorat considera que l'experiència de la participació al Programa Argó mereix una qualificació de notable o excel·lent. La comunicació entre el professorat de secundària i la universitat i la reflexió sobre els interessos i la vocació de l'alumnat són àmbits que el professorat considera millorables.

4. Professorat de la UAB participant

La mostra de professorat de la UAB participant al Programa es distribueix en una proporció paritària entres homes i dones i correspon majoritàriament a professorat de l'àrea de les ciències. Aquest professorat manifesta les mateixes inquietuds respecte a la falta de comunicació i destaca la importància del primer contacte dels estudiants amb la recerca universitària.

La participació en el Programa Argó ha afavorit el coneixement de les característiques i les necessitats dels centres de secundària, i especialment de les necessitats, de les maneres de treballar i del nivell acadèmic dels estudiants.

El 88 % del professorat de la UAB que col·labora al Programa Argó considera que l'experiència mereix una qualificació de notable o excel·lent.

Les principals conclusions de l'estudi

1. El Programa Argó busca l'equilibri entre l'equitat i l'excel·lència. D'una banda, facilita el descobriment de la UAB a l'alumnat de diferents nivells socioeconòmics i de diferents capacitats. De l'altra, obre les portes del campus, del coneixement i de la recerca als estudiants amb més idees, més inquietuds i més bons resultats acadèmics. Cal millorar la inclusió de l'alumnat amb diversitats funcionals.
2. El programa influeix en el coneixement de l'entorn formatiu i professional, i en la reflexió sobre els interessos i la pròpia vocació professional. En canvi, es confirma que cal potenciar iniciatives que ajudin a conèixer els punts forts i els punts febles dels estudiants i a millorar la capacitat d'autoregulació.
3. Bona part dels participants confirma la influència dels estudis per accedir al lloc de treball i destaquen la importància d'haver desenvolupat les competències que afavoreixen l'ocupabilitat. Aquestes competències són: la millora de les capacitats d'anàlisi i síntesi, i de tenir visions globals i l'aplicació dels sabers a la pràctica; la capacitat de cercar i integrar nous coneixements i actituds, i la capacitat de prendre decisions i d'adaptació a noves decisions.

El Premi Argó està estretament lligat a la percepció d'autoeficàcia i autoestima de l'alumnat guanyador, i afavoreix experiències de reconeixement i de satisfacció envers la recerca. En canvi, s'han evidenciat marges de millora pel que fa a treballar aspectes com la capacitat crítica i la d'autocrítica, i les qüestions ètiques en la recerca.

4. Els centres de secundària valoren molt positivament la participació en el Programa Argó per la tasca d'orientació de l'alumnat. Rebre orientació d'especialistes de diferents àmbits de coneixement, fer treballs de qualitat, poder plantejar treballs de camp a la universitat, conèixer nous ambients de treball, i la motivació que desperta en l'alumnat l'apropament al campus, al seu professorat i al món de la recerca en general, són motius clarament destacats pel professorat dels centres de secundària.
5. Les respostes dels docents de secundària evidencien encara la manca d'espai i de temps per afavorir l'intercanvi de coneixements i necessitats, sobretot en relació amb els interessos i la vocació de l'alumnat.
6. El professorat considera que les activitats del Programa Argó són una bona oportunitat per apropar els coneixements universitaris als alumnes de batxillerat. Els ofereix la possibilitat de conèixer noves maneres de treballar i de funcionar dels centres educatius i prendre consciència del nivell, les necessitats i els interessos d'aprenentatge de l'alumnat que arriba a la universitat.
7. Tant l'alumnat com el professorat de secundària i el professorat de la UAB atorguen un notable alt al desplegament del Programa Argó.

Aquest estudi ha estat realitzat per Caterina Solé Martín, Ana de Inés Trujillo, Marta Simón Esteve i Anna Ortiz Guitart, de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB.